

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא סו.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי פ"ח מהל' שנת
ה' ו סמנ' לזין סה
טו"ש"ע א"ח פ"י שנת טע"ף
י:
לה ב מיי פ"ח מהל' כלס
הלס' כד:

רבינו גרשום

ויאנה מקבלת טומאה
במקומה. דלאו כלי
הוא דקרקע דמי: חייב
שאת. משום דתולש דבר
המחובר: והכמים אומרי'
אינה קרקע וכו'. והשאת
משמע דלא ר' אליעזר היא
דהא בריתא קתני גבי צינור
חקקו ולבסוף קבעו פוסל
את המקוה דלא קרקע
דמי ולא רבנן היא דאמרי'
אינה קרקע ובריתא קתני
קבעו ולבסוף חקקו אינו
פוסל את המקוה אלמא
(דלאו) דקרקע דמי: והם
טעם דר' אליעזר. דחשיב
ליה כקרקע משום דכתי'
ויבטל אותה ביערת הדבש.
מה ענין טבילה אצל יער
אלא מה יער כו'. אבל
לענין צינור כברייתא ס"ל.
ורבנן לית להו האי דרשה
דר' אליעזר להכי קסברי
דכל שעה אינה קרקע אבל
בצינור כברייתא סבירא
להו: דף של נחתומים.
סבר שמתקין על גביו
הלחם: ר' אליעזר מטהר.
דלא קא מקבל טומאה
בצינור דקבעה כקרקע דמי:
מני ברייתא דצינור: אי
ר' אליעזר אפילו חקקו.
ולבסוף חקקו קבעו לא
ליפסל דקרקע דמי דקתני
הכא דף של נחתומים
א"ג: דחקנו קודם וקבעו
בכחול ר' אליעזר מטהר
דכחול כמחומר: וזי רבנן
אפי' קבעו לצינור ולבסוף
חקקו נמי לפסול דתורת
כלי עליו דכי היכי דאמר
הכא בין קבעו לרף בכחול
ולבסוף חקקו בכחול עצמו
ובין תקנו בתחלה ולבסוף
קבעו כל שעה מטמא
דלאו ככחול דמי הכי נמי
אפי' קבעו ולבסוף חקקו
ליפסל: לעולם ר' אליעזר
ושאני פשוטי כלי עץ.
לדית להו ביה קבול כגון
דף: דטומאה דרבנן. כלומר
מדרבנן מקבלת טומאה
ולא מדאורייתא ומשום
הכי מטמא אפי' כי תקנו
ולבסוף קבעו. אבל גבי
מים שאובים דאורייתא
דאי פסול הוא. ומקשי'
לר' אליעזר מכלל דשאובין
דאורייתא. כלומר מים
שאובין שפסול את המקוה

[ומקבלת טומאה במקומה]. ואת מה טעם נקט גבי טומאה
במקומה לזין חילוק בין במקומה בין שלא במקומה
דהא לאו מחוברת היא ואומר ר"ת דשלא במקומה מקבלת טומאה כיון
דמטלטלין אותה ממקום למקום דמי לשאר כלים שבצית וגזרו בה:
רבנן טומאה דלמא אחי לחלוסי:
ושאני פשוטי כלי עץ דרבנן
וא"ת דזהך דלמא דחו
למדרכות איכא טומאה דאורייתא
דכל המטמא מדרס מטמא טמא מת
ק"ו מפנין קטנים כדאמרין בפרק
כ"ד הרג"ל (ב"ק דף טו:). ובפרק על
אלו מומין (בכורות דף לז:). נמי פריך
ואין לו תוך ככלי עץ טעם מדאורייתא
בר קבולי טומאה הוא והא דומיא דשם
זעין ומשני בהך דחו למדרס ואי
זשאר פשוטי כלי עץ דלא חזו למדרס
הנהו אפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה
כדמוכח בריש חולין (דף ג. וס' ד"ה גנון)
דאמר הכל שחומין ואפי' טמא במקוה
האי טמא דאיטמי במאי כו' ומשני
גון שדק קרוימי של קנה ושחט
בה ואי מקבלי טומאה מדרבנן מאי
משני וכ"ת התם דלמא עבדה כעין
דכלי כדאמרין בהתורה (מנחות דף פג:). מויקה את המאכלת ועוד תנן
במסכת כלים (פ"ג מ"ח) ומייתי לה בפרק דשבת (דף טו. וס' כל עץ (א)
וכלי עץ וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים ועל כרחך
טהורים אפילו מדרבנן דכלי זכוכית אפילו מקבליהם ליכא טומאה אלא
מדרבנן כדאמרין במסכת שבת (ס"ג וס' פ"ג) ופירש רבינו שמואל דודאי אין
להם טומאה אפילו מדרבנן ומסקנא לא קיימא הכי אלא מוקי לה בין
של מתכת ויש מפרשים דף של נחתומין א"ע"פ שהוא פשוטי כלי עץ
מקבל טומאה מדרבנן כיון שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם
דדריש בת"כ בפרשת ויהי ציוס השמיני כלי (א) יכול אפילו הסולם
והקולב כו' ת"ל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השולחן
ואת העצלה ואת הדולבקי ת"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראית לרבות
את אלו כו' ת"ל שק מה שק שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם
אף אני ארבה את השולחן כו' ועל כרחך כעולה לחוץ למדרס
מדלמא נקט מטה כסא וספסל והוה ליה לרבוניהו מקראי דמשכב
ומושב ובאין להם בית קבול (א) איירי מדלמא קאמר מה שק מיטלטל
מלא וריקס אלמא מקבלי טומאה וא"ע"ג דמפיק להו מקרא לא הוי
אלא אסמכתא¹ כמו כמה דרשות דת"כ ובספרי דלא הוי אלא
אסמכתא וכן משמע בפרק שתי הלחם (מנחות דף טו:). א"ר
יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה פירוש למטה דרגלי השולחן
ולא בשולחן עצלן המתהפכת טמאה פירוש דדרשינן השולחן הטהור
מכלל שהוא טמא לגברי האומר מסגרתו למטה היתה פוסלת
המתהפכת תיבעי דהא דשולחן של מקדש מקבל טומאה לפי שהיה
לו בית קבול אבל טעלל המתהפכת שאין לה בית קבול תיבעי ואי
דרשה גמורה היא (א) דת"כ אמאי תיבעי חיפוק ליה מקרא דהתם
אלא דואי אסמכתא היא וטעלל המתהפכת מספקא ליה אי מקבול
טומאה מדאורייתא כדפירש הקונט' התם משום דעדיפא משאר פשוטי
כלי עץ לפי שראי להשתמש בה משני לדדין ולמאן דאמר למטה
היתה טמא מדכתביז הטעור:

מבב"ב דשאביה דאורייתא. רש"ב"ס ור"ת מפרשי דכחול שאוב הוא
דאורייתא¹ ומציאם ראייה מדתניא בת"כ בפרשת ויהי ציוס
השמיני מקוה מים יהיה טהור יכול מילא בכתפו ועשה מקוה בתחלה
יהא

פוסלין את המקוה מן התורה כדתיא בת"כ¹ יכול מילא מים על כתפו ועשה
מקוה צידי שמיים כו' ר"א דפסיל מקוה דמשום קציעותו בקרקע לא בטיל מנייה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן
טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותו הראוין למדרס וכדנתן במס' נדה (דף מט:). כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא
נמי מוקמינן לה בדה של מתכת: ומתמה גמ' **מכלל דשאביה דאורייתא.** דמדקא משני הכי משמעין דברייתא דלעיל בפסול שאביה דאורייתא
מיירי והלא מדרבנן הוא כדאמרין במסכת יבמות (דף פג:). שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן
אמר עד רובו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דזענין מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאביה דאיתקש למעין כדפירשית לעיל ואפילו
נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברובא א"י קמא קמא בטיל ועליל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי כבר הוה ואת"כ קבעו שם צינור דקתני
פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: ועוד. אפילו אם תמלא לומר דאחמירו ציה רבנן כשל
תורה הכא גבי דף נמי דאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דטומאתו מן התורה דשולמא עץ איתקש לשק [דכתביז]
כלי עץ או בגד או עור או שק (ויקרא יט) מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מתכת בפרשת מדין הוא [דכתביז]
(במדבר נה) אף את הרהב וגו' ולא איתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא היתה דלעיל דרבי אליעזר לא קמפליג מידי בין חקקו
מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: האמר רבי יוסי כרבי הניא כו'. משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה בדה של מתכת:
אלא

ופלוני דדיינין צמקום פלוני שכל חוב שיש לי אלל פלוני שאגנו כ"ו
שארלך והדיינין חותמין עליו מלמטה או העדים והלכך משמסר שטרותיו
לכ"ד לגבותן ואיזה לא קבצי לא קרינא ציה לא יגוש¹ דדיינין קמגבו ליה
והפקר ב"ד הפקר וה"מ כשיש לו קרקע ללוה דמי כאלו יש מלמלו משכון
שיוכלו חכמים לתקן כדי שלא יהו נראין
עוקרין דבר מן השורה התקינו כן
נראה הטעם זענין. ומרבי זקני ז"ל¹
שמעתי דהיינו טעמא דסתם ליה אין
רגילין להלוותו אלא"כ יש לו קרקע
להשתעבד למלוה ובמילתא דשיחא
תקינו רבנן אכל זשאין לו קרקע מילתא
דלא שפירא היא ולא תקינו רבנן
פרוצול. ואמא רבי אליעזר למימר דאם
יש ללוה כוורת דצורים כותבין פרוצול
דסד"א א"ע"ג דהרי היא כקרקע
לשאר דברים לגבי הך תקנה לא
חשיבא קרקע דלא סמכא דעמיה
דמלוה עילויה הואיל ויכולין לטלטלה
קמ"ל: ואינה מקבלת טומאה. זו
הכוורת צמקומה דכיון דמחוברת
היא לקרקע יראה מתורת כלי וגם
הדבש שבתוכה אינו מקבל טומאה

בטל לגבי כוורת. ודוקא צמקומה אכל אם נטלה משם או מקבל
הדבש טומאה כמאן דאמר (א) בפרק המוכר את הספינה דלא זעני
מחשבה דאיכא מאן דמזריך מחשבה והלכך אלטרין הכא גבי
טומאה למיחני צמקומה וה"ה לכל הך מילי: והודעה ממנה.
כשיא צמקומה דהיינו מקום גידולו של דבש חייב חטאת כחולש
מן הקרקע. אלמא לר' אליעזר חקקו ולבסוף קבעו כקרקע משום ליה
וצרייתא דלעיל דלא כרבי אליעזר היא ומיחו הך רבנן היא: אינה
קרקע. (א) משום דחיבור בקרקע לא בטיל תורת כלי מינה ומקבלת
טומאה צמקומה וגם הדבש דלא זעני מחשבה כדתיא לקמן בהמוכר
את הספינה [פ"ג]: ה"ג **הסם אמר רבי אלעזר מאי טעמא דר"א.**
דחשיב לכוורת דצורים כמחומר דכתיב ויטבול אותה ביערת
והלכך חשיב ליה מחומר ואפי' אין הכוורת מחוברת ממש בקרקע
אכל גבי צינור שחקקו ולבסוף קבעו מודי ר"א דחשיב כלי ופסיל
מקוה דקתני ברייתא ואכתי לא דיעינן הי ניהו ר"א דלית ליה הך
צרייתא: דף של נחתומין. נסר רחב לערוך עליו וללוש את הפת.
ולי נראה הוא דף שקבוע בכחול ליתן עליו את הפת למכור כעין
שעושין פלטרין שלנו בכחול צמיהן נמחרן. ולקמן [ע"ג] מוקי דף של
מתכת דפשוטיהן טמאין: **רבי אליעזר מטהר.** דכל המחומר
בקרקע הרי הוא כקרקע: **וחכמים טמאין.** דלא בטיל לגבי קרקע.
ומיקון דהי שמתלקין אוחו לךך הוא צמקום חקיקת הצינור
דמיקון משני של גמר כלי קבול טומאה. ומדלא קמפליג בין תקנו
ולבסוף קבעו ובין קבעו ולבסוף קבעו לא שנה קבעו ולבסוף חקקו
טהור לא שנה חקקו ולבסוף קבעו לא שנה קבעו ולבסוף חקקו
ולרבנן הכל טמא. אלמא היתה צרייתא דלעיל דקמפליג בין
קבעו ולבסוף חקקו ובין חקקו ולבסוף קבעו לא רבנן ולא רבי אליעזר
דאי ר"א אפי' חקקו ולבסוף קבעו היה לו להכשיר ואי רבנן
אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי יפסול את המקוה: **לעולם רבי אליעזר.**
קבירא ליה כצרייתא דלעיל דצינור שחקקו ולבסוף קבעו אכתי כלי הוא
ולא בטיל לגבי קרקע ופסיל את המקוה והכא גבי דף היינו טעמא
דר' אליעזר דמטהר ליה אפילו בתקנו ולבסוף קבעו דשאני פשוטי
כלי עץ כגון האי דף דאפי' קודם שקבעו אין לו טומאה אלא מדרבנן
והלכך בקבעו מיקל ר' אליעזר אבל לעיל גבי צינור שמיים שאובים

פוסלין את המקוה מן התורה כדתיא בת"כ¹ יכול מילא מים על כתפו ועשה
מקוה צידי שמיים כו' ר"א דפסיל מקוה דמשום קציעותו בקרקע לא בטיל מנייה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן
טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותו הראוין למדרס וכדנתן במס' נדה (דף מט:). כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא
נמי מוקמינן לה בדה של מתכת: ומתמה גמ' **מכלל דשאביה דאורייתא.** דמדקא משני הכי משמעין דברייתא דלעיל בפסול שאביה דאורייתא
מיירי והלא מדרבנן הוא כדאמרין במסכת יבמות (דף פג:). שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן
אמר עד רובו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דזענין מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאביה דאיתקש למעין כדפירשית לעיל ואפילו
נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברובא א"י קמא קמא בטיל ועליל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי כבר הוה ואת"כ קבעו שם צינור דקתני
פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: ועוד. אפילו אם תמלא לומר דאחמירו ציה רבנן כשל
תורה הכא גבי דף נמי דאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דטומאתו מן התורה דשולמא עץ איתקש לשק [דכתביז]
כלי עץ או בגד או עור או שק (ויקרא יט) מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מתכת בפרשת מדין הוא [דכתביז]
(במדבר נה) אף את הרהב וגו' ולא איתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא היתה דלעיל דרבי אליעזר לא קמפליג מידי בין חקקו
מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: האמר רבי יוסי כרבי הניא כו'. משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה בדה של מתכת:
אלא

א. ומה פכין קטנים
שטורים בוב טמאים במת
מפך שטמא בוב א"י דין
שטמא במת. ור"ן
ג. וסיככה בחיצי צורים
כשהו בפ"ק סוכה (יב:)
ואי מקבלי טומאה אפי'
מדרבנן. הרי פסילי לסיכין.
חוס' מנחות טו: ג. ויש
דרשה דרשין למה עין
מטלטלין מלא וריקן. חוס'
דעיונין לא. ד. היינו נמי
דאמרין מעיקרא שאני
פשוטי כלי עץ דרבנן.
כלומר מטמא"כ בשרובה
שהיא פסולה דאורייתא
וכי' [ן]מתה תלפומא
וכי' וזא כיון דקתני פוסל
את המקוה מכלל דאין
מקוה מעיקרא וריקן
שכן אינו נפסל אלא
מדרבנן. ר"ן.

(א) שנת לה. לקמן פ: ע"ג.
(ב) כלים פט"ו מ"ב.
(ג) ודברים טו. ד' (ב"ש"י)
(ד) ד"ה אלא על
(ה) ושמני פ"ח
(ו) ומלאן שייך לע"ג.
(ז) ז"ל קענין. (ח) ז"ל ואנה
מקבלת. ע"ג ע"י קובץ
שעורים אות רפה.

תורה אור השלם

1 ויונתן לא שמע בהשבע
אביו את העם וישלח את
קצה המטה אשר בידו
ויחבל אותה ביערת הדבש
וקשב דין פיו ואתארץ
עציו: שמואל א ד כו

הגהות הב"ח

(א) רש"ב"ס ד"ה (בדף
הקודם) הרי היא כקרקע וכו'
לא שייך לא יגוש כדגבוי
ועומד הוא שכל מה
שיוכלו: (ב) ד"ה ואינה וכו'
בפרק המוכר. נ"ב דף פ
ע"ג: (ג) ד"ה אינה כקרקע
דמשום: (ד) ד"ה הי"ג וכו'
ממיר דקא קרי ליה:
(ה) תוס' ד"ה ושאינו וכו' ליה
עץ וכלי עור וכלי עשם:
(ו) בא"ד ציוס השמיני כלי
עץ יכול וכו' מ"ל מכל כלי
עץ: (ז) בא"ד ובאין להם בית
קבול נמי איירי וכו' דא"ר
יוחנן: (ח) בא"ד דרשה
גמורה היא ההיא דלמית
ההיא אמאי קבעי:

מוסף תוספות

א. ומה פכין קטנים
שטורים בוב טמאים במת
מפך שטמא בוב א"י דין
שטמא במת. ור"ן
ג. וסיככה בחיצי צורים
כשהו בפ"ק סוכה (יב:)
ואי מקבלי טומאה אפי'
מדרבנן. הרי פסילי לסיכין.
חוס' מנחות טו: ג. ויש
דרשה דרשין למה עין
מטלטלין מלא וריקן. חוס'
דעיונין לא. ד. היינו נמי
דאמרין מעיקרא שאני
פשוטי כלי עץ דרבנן.
כלומר מטמא"כ בשרובה
שהיא פסולה דאורייתא
וכי' [ן]מתה תלפומא
וכי' וזא כיון דקתני פוסל
את המקוה מכלל דאין
מקוה מעיקרא וריקן
שכן אינו נפסל אלא
מדרבנן. ר"ן.